

I.

Analýza

*vývoje příjmů a výdajů domácností ČR
v 1. pololetí 2008 a predikce na další období*

(textová část)

Obsah

strana

A. Základní charakteristika příjmové a výdajové situace domácností v 1. pololetí 2008.....	1
B. Vývoj hlavních skupin příjmů, životních nákladů, výdajů a úspor domácností (podrobnější zhodnocení)	4
1. Příjmy domácností	4
1. 1 Základní charakteristika	4
1. 2 Mzdy	6
1. 3 Sociální příjmy.....	14
2. Spotřebitelské ceny a životní náklady	19
3. Peněžní výdaje a úspory domácností.....	22
C. Vývoj ve 3. čtvrtletí 2008 a predikce na další období.....	26

A. Základní charakteristika příjmové a výdajové situace domácností v 1. pololetí 2008

Po zmírnění meziročního tempa hrubého domácího produktu (ve stálých cenách) v 1. čtvrtletí na 5,1 %, **byl** ve 2. čtvrtletí vykázán jeho růst ve výši 4,6 % a tím za celé 1.pololetí činil jeho nárůst 5,0 %. Vývoj českého národního hospodářství a v jeho rámci i finanční situaci domácností ovlivňovala v prvních šesti měsících roku řada vnitřních i vnějších faktorů – jednalo se na jedné straně zejména o pomalejší růst spotřeby domácností (menší tržby v maloobchodě) a jejich **slabší investiční aktivity**, na druhé straně o vliv silné koruny znesnadňující vývoz české produkce, **začínající recesi v eurozóně** a dalších světových ekonomikách a **neustálé výkyvy cen strategických surovin** (zejména ropy) na mezinárodním trhu. Nezanedbatelnou úlohu sehrál vysoký vzestup hladiny spotřebitelských cen.

Vývoj čistých reálných příjmů domácností zaměstnanců (celkem i s dětmi) **pozitivně ovlivnil přírůstek** jejich pracovních příjmů provázený změnami systému daní z příjmů přijatými v rámci reformy veřejných rozpočtů. Naopak příjmy domácností (s dětmi) **kategorie „s minimálními příjmy“** se meziročně snížily v důsledku zprísnění podmínek pro výplatu některých sociálních dávek rovněž **v rámci reformních opatření pro ozdravení veřejných rozpočtů** a potvrdily tak **smysl a cíle této reformy, tj. podpořit pracovní aktivity a omezit závislost na sociálních systémech**.

Mzdy tvořily i nadále největší zdroj příjmů domácností. Při více než 9%-ní nominální dynamice **průměrné mzdy** (na fyzické osoby) však snížila její reálný nárůst na **1,9 %** vysoká míra cenové inflace. Průměrná nominální mzda dosáhla výše **22 840 Kč**, její **kupní síla** tak meziročně vzrostla o cca 430 Kč, přitom **v podnikatelské sféře** (při nominálním nárůstu o 10,6 %) **vzrostla o 3,3 %** a **v nepodnikatelské sféře** (při nominálním nárůstu o 3,1 %) byl vykázán její reálný pokles o 3,7 %. **Prohloubila se (částečně) mzdová diferenciacce**. Velmi důležitou skutečností je, že dynamika růstu mezd **zůstala v souladu s dynamikou růstu produktivity práce** a nevedla ani k prohloubení mzdově - inflačních tlaků, ani k zásadnímu ohrožení konkurenceschopnosti firem.

Významnou součástí celkových příjmů zůstaly příjmy sociálního charakteru i přes pokles jejich objemu (v souvislosti s opatřeními v rámci reformy veřejných rozpočtů) **Systemové změny realizované **od počátku roku** (mj. snížení hranice příjmů pro poskytování přídavku na dítě a sociálního příplatku, diferencované vyplácení rodičovského příspěvku, nižší porodné, změny v systému dávek nemocenského pojištění) **přispěly ke snížení výdajového zatížení státního rozpočtu.** Příznivě působila i **nižší registrovaná míra nezaměstnanosti (5,6 %)** a z ní plynoucí pokles objemu příjmů domácností z podpor v nezaměstnanosti.**

Značný meziroční vzestup cenové hladiny (a návazně životních nákladů) **o 7,1 %, který snížil kupní sílu příjmů** domácností, **způsobila z velké části změna maximálních, věcně usměrňovaných a administrativně stanovených cen: zvýšení nájemného z bytu, cen elektřiny, cen plynu** apod., **vzestup snížené sazby daně z přidané hodnoty** u základních potravin z 5 % na 9 % a **zavedení poplatků ve zdravotnictví. Zvýšení cen působením** (vnějšího i vnitřního) **trhu se projevilo** postupně zejména **v cenách pohonných hmot a** (částečně ještě) **potravin.** Dále trvale působící byl trend růstu cen služeb v oblasti **bydlení a finančních služeb,** vzhledem k dražšímu benzínu a motorové naftě pak i ve veřejné dopravě.

Již **od počátku roku omezovaly domácnosti** - vzhledem k aktuálnímu cenovému vývoji - **svoji spotřebu.** **Reálné výdaje domácností** celkově (o 4,7 %) **klesly** převážně **v souvislosti s omezením jejich investičních aktivit** (koupě či výstavba nemovitostí). **Nárůst cenové hladiny se však na druhé straně odrazil ve zvýšení výdajů ve všech skupinách spotřebních vydání.** **Vzrostly** zejména **výdaje za zdravotní péči** (a to hlavně za léky, platby u lékaře činily cca 20 % všech plateb), **bydlení, výživu, dopravu a služby spojů.**

Jen v nepatrně **menší míře než loni pokračovalo zadlužování domácností** (i přesto se celkový objem půjček zvýšil proti 1. pololetí 2007 o cca 30 %). Preference se přitom nezměnily: **rostly** - i když **nižším tempem** - zejména hypoteční a jiné **úvěry na bydlení a spotřební úvěry.** Přestože **celková zadluženost sektoru domácností již přesáhla 900 mld. Kč,** podle provedených **analýz** prozatím **nehrozí komplexní nebezpečí předlužení domácností,** neboť jejich **úspory v bankách**

převyšují jejich dluhy. Předstih se však postupně výrazně zmenšuje (ještě před 10 lety se podílely půjčky obyvatelstvu na celkových vkladech zhruba 8 procenty, nyní již více než z 60 %).

Ani vysoká **inflace a nízké úrokové sazby nezabránily části domácností odkládat své volné peněžní prostředky** ve formě **úspor**. I přesto, že úrokové míry z vkladů se vysoké cenové inflaci nepřizpůsobily, **spořily domácnosti zhruba stejně jako před rokem**, vzhledem k dynamičtěji rostoucím příjmům však **míra úspor opět o něco klesla**. **Zpevňující koruna** zejména vůči dolaru a euru **přispěla** v 1. pololetí t. r. k dalšímu **odklonu od úspor v cizích měnách** natolik, že **celý přírůstek depozit** u peněžních ústavů **tvořily korunové vklady**. Z alternativních forem spoření byl **nejvyšší přírůstek** vykázan **u penzijního připojištění**, o něco **nižší částka uložených peněz** byla vykázána **u životního pojištění a stavebního spoření**, mírný pokles investovaných prostředků zaznamenaly **podílové fondy**.

Tato zpráva přináší ve svých dalších částech základní charakteristiku a hodnocení souvislostí, které v 1. pololetí letošního roku ovlivňovaly příjmy a výdaje domácností v České republice. Jejím hlavním cílem je vyjádřit především rozhodující tendence ve vývoji (dostupných) ukazatelů životní úrovně českých domácností a jejich základní kvantifikaci. Součástí materiálu jsou i některá dílčí data nad rámec hodnoceného období a predikce vývoje v dalším období.

Při zpracování materiálu byla použita mj. data a analýzy: ČSÚ, MF ČR, Trexima a. s., ČSSZ, ČNB, Asociace pro kapitálový trh, periodického tisku apod..

[Analýza i predikce obsahují údaje platné k 16. říjnu 2008](#)

B. Vývoj hlavních skupin příjmů, životních nákladů, výdajů a úspor domácností

(podrobnější zhodnocení)

1. Příjmy domácností

1. 1 Základní charakteristika

Běžné příjmy sektoru domácností (podle statistiky národních účtů) **dosáhly v 1. pololetí 2008 celkové výše 1408,3 mld. Kč.** Meziročně tak **vzrostly nominálně o 7,9 % (+103,5 mld. Kč) a reálně o 0,7 % (při přírůstku hrubého domácího produktu ve stálých cenách o 5,0 %).**

Na vykázaném reálném nárůstu úhrnného objemu **běžných příjmů měly hlavní (cca 66%-ní) podíl náhrady zaměstnancům** (reálný vzestup jejich objemu o 1,6 % byl ovlivněn jak mírným zvýšením zaměstnanosti, tak dalším zvýšením mezd – viz část 1. 2 materiálu). Přibližně **23 % na něm participovaly důchody z vlastnictví.** Menší vliv mělo vykázané **zvýšení kupní síly (objemu) tzv. ostatních běžných transferů** (náhrady z neživotního pojištění, výhry ze sázek a loterií apod.) **a smíšeného důchodu** (zahrnujícího zejména příjmy z podnikatelských aktivit), a to v obou případech o 0,7 %.

Po odpočtu běžných výdajů (zejména daní z příjmů a příspěvků na sociální a zdravotní pojištění) zůstal sektoru domácností **úhrnný disponibilní důchod v částce 943,4 mld. Kč,** což bylo **nominálně o 9,6 % a reálně o 2,3 % více** než v loňském srovnatelném období. **Relace disponibilního důchodu k objemu hrubého domácího produktu** (v běžných cenách) meziročně **vzrostla o jeden procentní bod na 50,5%.**

Podrobnější číselné údaje o vývoji příjmů (výdajů a úspor) sektoru domácností jsou součástí tabulky č. 1 v příloze.

Orientační **data o vývoji peněžních příjmů domácností na mikroúrovni** (zpravodajského souboru statistiky rodinných účtů) **ukázala, že:**

- **měsíční nominální čistý peněžní příjem na jednoho člena domácnosti** zpravodajského souboru činil **11 165 Kč** (o 854 Kč), tj. nominálně **o 8,3 % více než v 1. pololetí 2007**; při zohlednění 7,1%-ní průměrné meziroční cenové inflace **se však kupní síla tohoto příjmu zvedla o 1,1 %**,
- zatímco **ve stejném období roku 2007 vykázaly všechny skupiny domácností meziroční nárůst průměrného měsíčního reálného čistého příjmu, letos se z ekonomicky aktivních jednalo pouze o domácnosti zaměstnanců s dětmi (a celkem) a domácnosti samostatně výdělečných osob**; ostatní skupiny domácností zaznamenaly různě intenzivní **snížení kupní síly svých příjmů**,
- **o navýšení úhrnných reálných příjmů domácností zaměstnanců s dětmi (a celkem) se zasloužil přírůstek jejich pracovních příjmů** (meziroční reálný index této kategorie příjmů činil 3,6 % – **zejména vlivem reformních změn v oblasti daní z příjmů**), vzestup kupní síly domácností osob samostatně výdělečně činných souvisel nejvíce s příjmy z prodeje nemovitostí,
- jak ukazuje tabulka č. 2 v příloze, naopak **klesly reálné příjmy rodin s dětmi s minimálními příjmy**, a to zejména **v souvislosti se zpřísněním podmínek pro výplatu některých sociálních dávek**, v porovnání s růstem životních nákladů **se nezanedbatelně snížila také kupní síla příjmů důchodců**, přičemž tato **situace byla řešena mimořádnou valorizací důchodů od srpna 2008** (podrobněji viz část C. 1),
- **ve struktuře celkových čistých peněžních příjmů většiny skupin domácností s ekonomicky aktivními členy vzrostl podíl pracovních příjmů** (s výjimkou domácností osob samostatně výdělečně činných), v souladu se záměry reformy veřejných financí **klesla naopak u převážné většiny domácností váha sociálních příjmů** – viz tabulku č. 3 v příloze.

Průměrný čistý měsíční nominální příjem připadající na celou domácnost výběrového souboru statistiky rodinných účtů činil v 1. pololetí t. r. **25 502 Kč**

– tj. **o 1 832 Kč (7,7 %) více než před rokem; kupní síla** tohoto příjmu **se zvedla o 150 Kč (0,3 %)**.

Nejdůležitější poznatky z analýzy vývoje dvou nejvýznamnějších kategorií příjmů domácností, tj. mezd a příjmů sociálního charakteru, jsou uvedeny dále.

1. 2 Mzdy

Rozhodující část peněžních příjmů domácností tvořily i v 1. pololetí 2008 mzdy. Celkový **objem mzdových prostředků** (bez ostatních osobních nákladů) zúčtovaných zaměstnancům¹⁾ k výplatě dosáhl částky **535,1 mld. Kč** a byl tak nominálně **o 10,4 % vyšší** než ve stejném období předchozího roku.

1. 2. 1 Základní údaje o vývoji mezd

Průměrná nominální mzda (na fyzické osoby) **v národním hospodářství** představovala **22 840 Kč** a meziročně tak **vzrostla o 9,1 %** (1 901 Kč) – v 1. pololetí roku 2007 se (proti stejnému období roku 2006) zvýšila o 7,6 % (1 482 Kč). **V podnikatelském sektoru** (jehož zaměstnanci tvoří v souboru sledovaných subjektů více než tři čtvrtiny) přitom **činila 23 418 Kč po** meziročním **nárůstu** v rozsahu **10,6 %** (2 247 Kč), **v nepodnikatelské sféře** (organizace plně nebo částečně financované ze státního nebo místního rozpočtu a instituce, které nehospodaří za účelem dosažení zisku) **stoupla o 3,1 %** (628 Kč) **na 20 753 Kč**. V pojetí na přepočtené počty zaměstnanců (po eliminování vlivu zkrácených pracovních úvazků) dosáhla průměrná nominální mzda (v národním hospodářství) hodnoty 23 569 Kč (v porovnání s 1. pololetím loňského roku přírůstek rovněž o 9,1 %) – viz tabulku č. 4 v příloze.

Průměrná nominální mzda za všechny zaměstnance¹⁾ meziročně vzrostla o 8,8 % a činila 21 344 Kč. Největší (průměrná) růstová dynamika mezd byla vykázána u středních a velkých podnikatelských subjektů, nejméně se zvýšily mzdy zaměstnanců v nepodnikatelské sféře. V této souvislosti se opět mírně prohloubilo zaostávání mezd zaměstnanců **malých firem** (právnícké a fyzické osoby s méně jak 20 zaměstnanci) působících **v podnikatelském sektoru za celospolečenským výdělkovým**

¹⁾ v celém národním hospodářství, tj. včetně zaměstnanců malých firem a fyzických osob působících v podnikatelském sektoru podle odhadu Českého statistického úřadu

průměrem¹⁾ na relaci 71,7 % – v 1. pololetí 2007 tato relace činila 72,2 % (viz tabulku č. 5 v příloze).

Průměrná reálná (hrubá) měsíční mzda v národním hospodářství meziročně **stoupla o 1,9 %** (v 1. pololetí roku 2007 o 5,5 %); **v podnikatelské sféře vzrostla o 3,3 %** (v lednu až červnu 2007 o 5,9 %), **v nepodnikatelském sektoru poklesla o 3,7 %** (ve stejném období minulého roku nárůst o 4,1 %).

1. 2. 2 Hlavní tendence mzdového vývoje

Vývoj mezd charakterizovaly především následující skutečnosti:

- **vysoký meziroční vzestup průměrné nominální mzdy v národním hospodářství,**
- **poměrně nízký nárůst kupní síly mezd** ovlivněný v rozhodující míře podstatně vyšší úrovní cenové inflace ve srovnání se stejným obdobím roku 2007,
- **dynamika růstu reálných mezd byla v souladu s vývojem (nárůstem) produktivity práce,**
- **výrazné posílení mzdové pozice podnikatelské sféry vůči hladině výdělků v nepodnikatelském sektoru,**
- **další prohloubení rozsahu diferenciací mezd na makroúrovni i mikroúrovni konkrétních zaměstnanců.**

V samotném 2. čtvrtletí roku 2008 dosáhla průměrná nominální mzda (na fyzické osoby) částky 23 182 Kč a její meziroční přírůstek (o 8,0 %) byl nižší než v předchozím čtvrtletí (o 2,2 procentního bodu); stále se však zvyšovala rychleji než před rokem. Vzhledem k vykázané úrovni inflace (v důsledku rychlého růstu cen zejména potravin a energií) **pokračovala současně tendence zpomalení růstu průměrné reálné mzdy, která se zvýšila ve 2. čtvrtletí jen o 1,1 %, což představuje nejnižší růst reálné mzdy od roku 1998.**

Ve srovnání s 1. pololetím 2007 byl v lednu – červnu tohoto roku (průměrný) nárůst reálné hodnoty mezd nižší o 3,6 procentního bodu při jejich vyšším nominálním vzestupu (o 1,5 procentního bodu) a především významně vyšší míře průměrné meziroční cenové inflace (diference +5,1 procentního bodu – viz část 2 materiálu). Zvýšení průměrné reálné mzdy bylo přitom zaznamenáno ve 42 z 54 sledovaných odvětvových agregací, 4 z 8 vlastnických sektorech, všech krajích a u cca 54 % organizací (viz dále).

Pozitivní skutečností je, že **přírůstek kupní síly mezd byl nižší než vykázaná dynamika produktivity práce. Tempo růstu úhrnné produktivity práce (v pojetí hrubého domácího produktu ve stálých cenách na jednoho pracovníka v národním hospodářství) překročilo o 1,3 procentního bodu meziroční vzestup průměrné reálné mzdy v celé ekonomice ¹⁾ – viz graf za tabulkou č. 5 v příloze.**

Vykázaná **relace mezi vývojem mezd a produktivity práce se pozitivně promítla do vývoje jednotkových mzdových nákladů**, které v meziročním pohledu v lednu – červnu 2008 sice **nominálně vzrostly o 5,7 %, ale reálně poklesly o 1,3 %**. Růst mezd tak v podstatě **nepředstavoval zásadní riziko z pohledu udržení konkurenceschopnosti tuzemské produkce a zřejmě se ani výrazněji nepodílel na posilování poptávkově – inflačních tlaků**.

Reálná hodnota objemu mzdových prostředků zúčtovaných k výplatě¹⁾ stoupla oproti 1. pololetí 2007 **o 3,1 %**; **mzdová náročnost HDP** (relace k objemu hrubého domácího produktu v běžných cenách) ve stejném porovnání **vzrostla na 28,6 %**.

Disponibilní mzdové příjmy byly znovu menší o sumu zúčtovaných (statisticky podchycených), ale ve skutečnosti nevyplacených mezd. Český statistický úřad vykazuje tyto údaje za podnikatelské subjekty se 100 a více zaměstnanci od 1. 1. 2007 již pouze za celé roční období (v předchozích letech byly publikovány vždy za příslušná čtvrtletí i v průběhu kalendářního roku). Podle v současnosti zveřejněných předběžných údajů ČSÚ představoval objem těchto mezd ke konci roku 2007 celkem 369,4 mil. Kč v 17 firmách, zatímco ke konci roku 2006 činil 219,5 mil. Kč v 61 organizacích.

Část mezd, které svým zaměstnancům dlužili insolventní zaměstnavatelé v režimu konkurzního řízení, byla těmto zaměstnancům vyplacena úřady práce **na základě zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele** (a o změně

některých zákonů – ve znění pozdějších předpisů). Celkem jim bylo v hodnoceném období z tohoto titulu **poskytnuto 73,0 mil. Kč** (o 7,6 mil. Kč méně než v 1. pololetí 2007), z toho nejvíce v hl. m. Praze (12,0 mil. Kč) a okresech Zlín (8,6 mil. Kč), Hodonín (6,5 mil. Kč) a Teplice (5,7 mil. Kč).

Meziroční **nárůst** (objemu) **mzdových nákladů** (bez ostatních osobních nákladů) **byl** v 1. pololetí 2008 u podnikatelských subjektů²⁾ **vyšší než přírůstek** (objemu) účetní **přidané hodnoty** (o 9,1 procentního bodu). Z toho vyplývá, že **na úrovni firem růst mezd mohl** v některých případech **vytvářet nepřiměřené tlaky omezující prostor pro tvorbu zisku a potřebné investice**.

Intenzita vzestupu mezd v nepodnikatelské sféře byla v 1. pololetí tohoto roku výrazně nižší než jejich dynamika **v podnikatelském sektoru**. Zatímco **u podnikatelských organizací se meziroční tempo růstu nominálních mezd** (v porovnání se skutečností dosaženou v 1. pololetí 2007) **významně zrychlilo** (o 2,6 procentního bodu), **u nepodnikatelských subjektů pokleslo** o 3,1 procentního bodu.

Největší meziroční vzestup průměrné nominální mzdy v rámci nepodnikatelské sféry byl zaznamenán v odvětví “rekreační, kulturní a sportovní činnosti“ (+6,0 %); u všech klíčových odvětví veřejného sektoru (včetně výše jmenovaného odvětví) byl však přitom vykázán pokles její kupní síly proti 1. pololetí 2007 - nejvíce v odvětvích „vzdělávání“ (o 4,1 %) a „veřejná správa, obrana a sociální zabezpečení“ (o 3,9 %) – viz tabulku č. 6 v příloze.

V sektorovém členění byl v úhrnu za celou nepodnikatelskou sféru největší vzestup průměrné reálné mzdy (+15,8 %) zaznamenán u organizací ve smíšeném vlastnictví (se zcela zanedbatelným podílem na celkové zaměstnanosti); naopak u ostatních typů organizací meziročně poklesla – nejvíce u komunálních organizací (o 3,8 %).

²⁾ údaje za nefinanční podniky (vč. fyzických osob nezapsaných v obchodním rejstříku) s 50 a více zaměstnanci

Za zrychlením růstu mezd v podnikatelském sektoru stály především tyto základní faktory:

- relativně **vyšší hospodářský růst a s ním spojené v zásadě příznivé výsledky finančního hospodaření většiny firem,**
- další významný **pokles míry** registrované **nezaměstnanosti a s tím související** pociťovaný výrazný **nedostatek** kvalifikovaných **zaměstnanců** celé řady profesí na trhu práce,
- **reakce na vysoký růst** spotřebitelských **cen** (životních nákladů) domácností v posledním období,
- **dřívější uzavření kolektivního vyjednávání o mzdovém vývoji** na rok 2008 (v porovnání se situací na počátku roku 2007) **ve významných organizacích.**

V rámci těchto podmínek **dosáhly největšího přírůstku průměrné nominální mzdy** (ve srovnání s 1. pololetím 2007) **podnikatelské subjekty ve vlastnictví smíšeném** (+14,8 %), **soukromém** (+12,0 %) a **zahraničním** (+11,0 %), naopak **nejméně stoupla průměrná mzda zaměstnanců subjektů ve vlastnictví sdružení, politických stran a církví** (+2,1 %).

Výše uvedené skutečnosti se projevily v poměrně výrazném **zhoršení relace průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře k průměrné mzdě v podnikatelském sektoru** – z 95,1 % v 1. pololetí 2007 **na 88,6 %** v letošním 1. pololetí (absolutní **rozdíl** těchto výdělkových hladin **vzrostl** o 1 619 Kč **na 2 665 Kč**).

Ve sledovaném období se (v meziročním pohledu) dále **prohloubila diferenciaci mezd** měřená rozpětím jejich extrémních absolutních hodnot, a to **ve všech** monitorovaných **makroekonomických průřezech.**

V odvětvovém rozlišení rozpětí maximální (aktuálně „letecká a kosmická doprava“) a **minimální** (již tradičně „výroba oděvů, zpracování a barvení kožešin“) **průměrné mzdy** meziročně **stouplo** o 13 391 Kč **na 57 203 Kč**, přičemž přírůstek průměrné mzdy (proti 1. pololetí 2007) byl v prvně jmenovaném odvětví o 17,7 procentního bodu vyšší než v odvětví na konci mzdového žebříčku. Hodnota variačního koeficientu propočteného na bázi 54 odvětvových agregací se zvýšila, a to z 37,4 % na 40,2 %. **Největší vzestup průměrné nominální mzdy** ve srovnání se shodným obdobím

předchozího roku **zaznamenala odvětví „činnosti v oblasti nemovitostí“ (+ 34,7 %) a „pomocné činnosti související s finančním zprostředkováním“** (tj. např. činnost burzy cenných papírů, burzovních makléřů, směnářská činnost) – o 30,2 %. Přitom **ve všech** sledovaných odvětvích byla **průměrná nominální mzda vyšší než v 1. pololetí předchozího roku. K meziročnímu poklesu její průměrné reálné hodnoty došlo celkem ve 12 z 54 odvětví, nejvíce ve „finančním zprostředkování kromě pojišťovnictví a penzijního financování“ (o 5,7 %).** Z významnějších odvětví s větším počtem zaměstnanců pak **ve „vzdělávání“ a ve „veřejné správě a obraně“ (o 4,1 %, resp. 3,9 %) – viz tabulku č. 7 v příloze.**

V průřezu podle vlastnických sektorů vzrostl rozptyl krajních mzdových úrovní (s maximem u zahraničních a minimem u družstevních organizací) o 855 Kč na 13 158 Kč. Nejvíce stoupla průměrná (nominální) mzda v organizacích ve smíšeném vlastnictví (v průměru o 14,8 %), organizacích se soukromým vlastnictvím (+12,0 %) a zahraničních subjektech (+11,0 %). Naopak její nejnižší zvýšení bylo vykázáno **v komunálních organizacích (+ 3,5 %), organizacích ve vlastnictví sdružení, politických stran a církví (+5,1 %), státních organizacích (+5,4 %) a mezinárodních organizacích (+6,1 %),** kde rovněž došlo i k poklesu reálné hodnoty průměrné mzdy (viz tabulku č. 8 v příloze).

Opětovně **vzrostla diference extrémních mzdových hladin na úrovni krajů, a to o 1 204 Kč na 9 937 Kč (Praha x Karlovarský kraj). Nejvýznamnější (průměrný) relativní vzestup mezd vykázaly kraje Pardubický (+10,2 %) a Vysočina (+9,6 %). Nejméně (o 7,4 %) se zvýšila průměrná nominální mzda v Jihočeském a Karlovarském kraji. Kupní síla průměrné mzdy byla v krajském průřezu všude mírně větší než v 1. pololetí předchozího roku (nárůst průměrné reálné mzdy se pohyboval v intervalu od 0,3 % do 2,9 %) - viz tabulku č. 9 v příloze. Hodnota variačního koeficientu v tomto členění vzrostla z 11,2 % v 1. pololetí 2007 na 11,4 %.**

Částečně **vyšší míru diferenciací růstu mezd (měřenou četností výskytu „extrémních“ hodnot) než v 1. pololetí roku 2007 ukázaly rovněž údaje zjištěné na úrovni (celých) organizací.**

U 24,6 % firem (o 0,2 procentního bodu nižšího podílu než před rokem) byly vykázány meziroční pokles nebo stagnace průměrné nominální mzdy a u 46,5 % organizací (v 1. pololetí roku 2007 jich bylo pouze 29,7 %) pokles (nebo stagnace) reálné mzdy. V obou případech mezi nimi byly relativně nejvíce (poměr k celkovému počtu firem v daném vlastnickém sektoru nebo odvětví) zastoupeny subjekty působící ve „vzdělávání“ a „veřejné správě a obraně“, resp. v sektoru komunálních organizací.

Extrémně vysoký přírůstek průměrné nominální mzdy (nad 30 %) byl zaznamenán u 7,3 % firem (meziročně pokles o 0,8 procentního bodu) především ve „finančním zprostředkování“, resp. v sektoru organizací ve vlastnictví sdružení, politických stran a církví – viz tabulky č. 10 a 11 v příloze.

Mírné zvýšení rozsahu výdělkové diference na nejnižší hodnocené úrovni, tj. výdělků jednotlivých zaměstnanců, signalizuje vývoj hodnoty většiny základních diferenciačních charakteristik popsaných v následující tabulce (vlastní propočty MPSV z dat vybraných organizací):

Ukazatel	2. čtvrtletí 2007	2. čtvrtletí 2008
Rozdíl mezi průměrným výdělkem a mediánem (Kč)	3 165	3 509
Podíl zaměstnanců s nižší než průměrnou mzdou (%)	64,1	64,7
Decilový poměr (9. decil : 1. decil)	3,01	3,03
Variační koeficient (%)	85	88
Giniho koeficient	0,27	0,27
Paretův koeficient	0,35	0,36

Ve směru prohloubení diference působil především rychlejší růst mezd v podnikatelské sféře s jejich vyšší hladinou než mezd v nepodnikatelském sektoru. V souvislosti s touto skutečností **se v národním hospodářství zvýšil podíl zaměstnanců s nižší než průměrnou mzdou** (viz předchozí tabulka) o 0,6 procentního bodu **na 64,7 %; v podnikatelském sektoru činil dokonce 67,4 %, v nepodnikatelské sféře 55,5 %.**

Medián (prostřední hodnota) **průměrné měsíční mzdy byl** ve 2. čtvrtletí 2008 (ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku) **oproti její průměrné hodnotě nižší o 3 509 Kč** (diference se zvýšila meziročně o 344 Kč). **V nepodnikatelském sektoru představoval tento rozdíl 953 Kč** (nárůst rozdílu pouze o 91 Kč); **v podnikatelské sféře činilo zaostávání mediánu za průměrnou hodnotou 4 145 Kč** (zvýšení rozdílu o 385 Kč), což bylo ovlivněno zejména vysokou absolutní úrovní vyplácených mezd vrcholovým manažerům a špičkovým specialistům v tomto sektoru.

Rovněž **byl zaznamenán větší nárůst mezd mužů oproti dynamice jejich růstu u žen** (v průměru o 2 procentní body). V reakci na to **se zhoršila relace průměrné mzdy žen k průměrné mzdě mužů** – ze 73,8 % v loňském 2. čtvrtletí **na 72,5 %**. Porovnání založené na posouzení vývoje **relace jejich mediánové (prostřední) hodnoty ukázalo též její dílčí zhoršení**, a to ze 79,2 % v dubnu – červnu 2007 **na aktuálních 77,9 %**. Mzdy žen jsou nejen v průměru nižší než mzdy mužů, ale jsou také více nivelizované.

Obdobně jako ve shodném období roku 2007 **bylo též průměrné (meziroční) tempo růstu mezd řídících pracovníků a manažerů** (třídy 12 a 13 klasifikace KZAM – R) **vyšší než průměrná intenzita nárůstu mezd jimi řízených zaměstnanců** (konkrétně o 2 procentní body).

Na posílení diferenciacce mezd měl zřejmě efekt i vykázaný rychlejší růst jejich vyšších úrovní. Hodnota mzdy v 9. decilu stoupla oproti 2. čtvrtletí 2007 o 0,9 procentního bodu více než hodnota v 1. decilu.

V rozdělení mezd zaměstnanců (srovnání 2. čtvrtletí 2008/ 2. čtvrtletí 2007) **došlo k mírnému posunu směrem k jejich vyšším hodnotám** (viz frekvenční graf v rámci vybraných výstupů z Informačního systému o průměrných výdělčích v příloze). **V nejčetnějším pásmu 16 – 20 tis. Kč pobíralo výdělek celkem 21,5 % zaměstnanců** (o rok dříve jich bylo 21,7 %). **Při užším stanovení rozpětí** (intervaly v rozsahu jeden tis. Kč) se jako **nejčetnější** ve 2. čtvrtletí 2008 ukázalo **rozpětí v intervalu 17 – 18 tis. Kč měsíčně s četností 5,5 % zaměstnanců**, zatímco ve stejném období roku 2007 byl nejčetnější interval 16 – 17 tis. Kč (s 5,7 % zaměstnanců). **Mzdu nepřekračující 8 000 Kč** (což je částka odpovídající výši současné minimální mzdy) **mělo** (dle Informačního systému o průměrných výdělčích) **jen 1,0 % zaměstnanců** (ve stejném období loňského roku 1,5 % zaměstnanců) – ovšem ve „výrobě oděvů, zpracování a barvení kožešin“ 7,6 %, v odvětví „nemovitosti a pronájem, podnikatelské činnosti“ 4,8 % a v „ubytování a stravování“ 4,1 % zaměstnanců. **Mzda převyšující 30 000 Kč pak byla vyplacena 14,3 % zaměstnanců** (o 2,9 procentního bodu většímu podílu než ve 2. čtvrtletí 2007) – ve „finančním zprostředkování“ jej však obdrželo téměř 44 %, ve „výrobě koksu, rafinérském zpracování ropy“ přes 37 % a ve „výrobě a rozvodu elektřiny, plynu a vody“ cca 34 % zaměstnanců.

1. 3. Sociální příjmy

Sociální příjmy zaujaly v hodnoceném období opět **významné postavení ve struktuře celkových peněžních příjmů domácností**. Jejich **objem dosáhl částky 202,5 mld. Kč a zvýšil se o 5,7 mld. Kč (+2,9 %)** - blíže viz tabulku č. 12 v příloze. **Míra zatížení hrubého domácího produktu sociálními transfery klesla (z 11,3 %) na 10,8 %**.

Na **objemově nejvýznamnější složce (73,3 %) sociálních transferů – dávkách důchodového pojištění – bylo poskytnuto celkem 148,3 mld. Kč** (o 8,2 mld. Kč více než v loňském srovnatelném období).

Z analýzy vývoje dávek důchodového pojištění vyplynuly tyto základní poznatky (blíže viz tabulky č. 13 a 14 v příloze):

- vykázaný **nárůst objemu těchto dávek** ovlivnila zejména **vyšší průměrná úroveň vyplacených důchodů; valorizace důchodů** (uskutečněná k 1. lednu 2008) přispěla **k nárůstu průměrného měsíčního starobního důchodu** vypláceného sólo proti lednu – červnu 2007 **o 4,7 % (412 Kč) na 9 131 Kč – v reálném vyjádření** (po korekci o vzestup životních nákladů domácností důchodců) **se však tento důchod snížil o 3,9 %**,
- **vzrostl počet důchodců** (mezi červnem 2007 a červnem 2008 o 37,6 tis., tj. o 1,4 %),
- v červnu 2008 **pobíralo starobní důchod 1,3 mil. žen a 0,7 mil. mužů**, přičemž **průměrná výše důchodu** (včetně pozůstalostního důchodu) **u žen (8 989 Kč) představovala** (obdobně jako v červnu 2007) **cca 87,0 % průměrné výše starobního důchodu mužů (10 347 Kč); průměrný věk žen byl 69 let, mužů 71 let**,
- **podíl jednotné částky základní výměry důchodu na celkové (průměrné) výši (starobního) důchodu se zvýšil** (o 0,6 %) **na 18,6 %**,
- v meziročním pohledu (červen 2008 / červen 2007) **došlo k jen malým změnám diferenciaci vyplacených (starobních) důchodů**; variační koeficient se snížil

z 19,8 % na 19,7 %, decilový poměr vzrostl z 1,62 na 1,63 a kvartilový stagnoval na hodnotě 1,29.

Dávky státní sociální podpory zůstaly druhou největší položkou sociálních příjmů domácností. Vyplacena na ně byla částka 21,5 mld. Kč, která se proti lednu – červnu 2007 nominálně o 9,7 % (2,3 mld. Kč) snížila.

Od 1. ledna 2008 došlo v souvislosti s nabytím účinnosti zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, ke změnám v systému dávek státní sociální podpory: na přídavek na dítě a sociální příplatek mají nárok domácnosti s nižší úrovní příjmů (s příjmem do 2,4, resp. 2,0 násobku životního minima), rodičovský příspěvek je vyplácen ve třech různých úrovních (v závislosti na době jeho pobírání), porodné se vyplácí v nižší částce, pohřebné je výrazně omezeno změnou okruhu oprávněných osob pro jeho výplatu.

Významný podíl na snížení celkového objemu dávek státní sociální podpory měl pokles objemu dávek závislých na výši příjmu domácnosti – **přídavků na děti** (o 34,9 %), **sociálních příplatků** (o 31,6 %) a **příspěvků na bydlení** (o 6,2 %). Současně u všech těchto dávek došlo k poklesu počtu jejich příjemců a zároveň (kromě sociálního příplatku) ke zvýšení průměrné úrovně vyplacených dávek.

Také **objem pohřebného a porodného** (v návaznosti na výše uvedené změny) podstatně **klesl**.

K nominálnímu **nárůstu došlo u objemu rodičovských příspěvků** (5,3 %). **Celkem na nich bylo poskytnuto 14,2 mld. Kč** (tj. 66,1 % celkového objemu dávek státní sociální podpory). Projevilo se zejména zvýšení počtu dětí příslušného věku a na druhé straně v souvislosti s třístupňovým systémem příspěvku snížení průměrné výše vyplácené dávky.

Meziročně také vzrostl objem dávek pěstounské péče (+9,5 %) – blíže viz tabulky č. 15 a 16 v příloze.

V územním členění **připadla nejvyšší částka dávek státní sociální podpory na 1 obyvatele** opakovaně v nezaměstnanosti nejvíce postižených **Ústeckém a Moravskoslezském kraji** (412 Kč, resp. 380 Kč měsíčně),

nejnižší potom již tradičně **v Hl. m. Praze (279 Kč) a Plzeňském kraji (317 Kč)**. **Ve všech krajích se úroveň** státní sociální podpory připadající na 1 obyvatele oproti **1. pololetí 2007 snížila** – viz tabulku č. 17 v příloze.

Třetí největší částí úhrnných sociálních příjmů domácností **byly dávky nemocenského pojištění**. Jejich celkový **objem 16,6 mld. Kč³⁾** se meziročně **podařilo o 1,7 mld. Kč snížit, neboť od 1. ledna 2008 byly v souvislosti se zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, realizovány změny v systému dávek nemocenského pojištění: 3 denní karenční doba, nižší úroveň nemocenského a větší redukce výdělku pro výpočet dávek.**

Rozhodující vliv na meziroční pokles objemu dávek nemocenského pojištění **mělo nemocenské**. Při zachování jeho průměrné denní výše se **snížil počet** proplacených **dnů pracovní neschopnosti o 12,8 % a o 33,5 % klesl počet jejích ukončených případů**. Průměrná doba trvání **1 případu pracovní neschopnosti se však v porovnání s 1. pololetím 2007 ve všech krajích prodloužila** (z 32,9 na 38,1 dne). **Nejmenší její hodnotu vykázaly Hl. m. Praha (34,0 dne), Karlovarský (34,3 dne) a Plzeňský kraj (35,5 dne), naopak nejvyšší byla v Moravskoslezském (42,8 dne), Zlínském (42,6 dne) a Olomouckém kraji (41,5 dne).**

Průměrné procento pracovní neschopnosti bylo nejnižší v Hl. m. Praze (4,0 %) a Středočeském kraji (5,0 %) - tedy regionech s vyšší cenou práce a nízkou nezaměstnaností - a nejvyšší (6,0 %) v Moravskoslezském a Zlínském kraji (s vysokou, resp. nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti). Ve srovnání s lednem - červnem 2007 **ve všech krajích toto procento kleslo** (v průměru z 5,9 % na 5,2 %) – blíže viz tabulku č. 18.

Z genderového hlediska **stonaly ženy častěji než muži a také byly nemocné více dnů**. Průměrné procento pracovní neschopnosti a průměrná doba trvání 1 jejího případu tak u nich byly vyšší než u mužů (6,2 % x 4,5 %, resp. 39,8 dne x 36,4 dne), což platilo pro všechny kraje – blíže viz tabulku č. 19 v příloze.

V hodnoceném období **se rovněž snížil objem podpory při ošetřování člena rodiny**.

³⁾ prezentované údaje nezahrnují dávky ozbrojeným složkám a dávky vyplácené do ciziny

Především **v návaznosti na pozitivní demografický vývoj došlo k meziročnímu vzestupu objemu peněžité pomoci v mateřství** (o 11,1 %) související s větším počtem narozených dětí (než v lednu – červnu 2007), průběžným růstem příjmů, z nichž se tato dávka odvozuje a se skutečností, že roste průměrný věk rodiček a tím i úroveň příjmů rozhodných pro výpočet této dávky.

Na příspěvek na péči⁴⁾, který je poskytován ve čtyřech stupních podle rozsahu péče (ve výši 2 000 - 11 000 Kč), bylo v 1. pololetí 2008 poskytnuto 9,2 mld. Kč, což bylo téměř o polovinu více než lednu až červnu 2007.

Příčinami značného nárůstu objemu finančních prostředků vynaložených na tuto dávku jsou postupně se zvyšující okruh jejich příjemců (který se po náběhu v roce 2007 ustálil teprve v hodnoceném období) **a vyšší vyplacené částky dávek související se změnou ve struktuře příjemců** (snížil se podíl příjemců zařazených do stupně závislosti 1 a 2 a zvýšil se podíl příjemců zařazených do stupně 4).

Na dávky pomoci v hmotné nouzi bylo v 1. pololetí 2008 vyplaceno 1,5 mld. Kč, tj. o 41,6 % méně než v loňském srovnatelném období (vzhledem k čtyřměsíční překlenovací době pro přechod dávek sociální péče podmíněných sociální potřebností na dávky pomoci v hmotné nouzi byly v roce 2007 vypláceny současně oba druhy dávek). Téměř **polovina (45,9 %) z celkového počtu dávek pomoci v hmotné nouzi byla v červnu 2008 vyplacena v regionech s nejvyšší mírou nezaměstnanosti – v Moravskoslezském a Ústeckém kraji** (blíže viz tabulku č. 20 v příloze).

Na dávkách sociální péče podmíněných zdravotním stavem (u nichž došlo k systémové změně, kdy od 1. ledna 2008 byla zrušena největší měsíčně se opakující dávka – příspěvek na zvýšené životní náklady občanům trvale používajícím ortopedické, kompenzační nebo jiné pomůcky) **bylo celkem vyplaceno 1,8 mld. Kč.** Proti 1. pololetí 2007 se jejich objem snížil o 8,8 %.

⁴⁾ jedná se o specifický druh příjmu, který je příjmem domácnosti pouze v případě, kdy reálně zůstane v rodině (domácnosti); v případě jeho poskytování „oprávněné“ osobě (poskytovateli sociální služby) již příjmy domácnosti neovlivňuje

Pozitivní skutečností je, že v porovnání s 1. pololetím 2007 došlo – v návaznosti na pokles míry nezaměstnanosti ke snížení objemu příjmů domácností plynoucích z podpor v nezaměstnanosti - o 5,8 % na 3,5 mld. Kč.

Vývoj objemu těchto příjmů odrážel výrazné snížení průměrné registrované míry nezaměstnanosti z 7,2 % v 1. pololetí 2007 na 5,6 %, která byla v regionálním pohledu opět nejvyšší v Ústeckém (10,3 %), Moravskoslezském (8,8 %) a Karlovarském kraji (7,0 %), nejnižší pak tradičně v Hl. m. Praze (2,1 %), Středočeském (4,0 %) a Plzeňském kraji (4,1 %). V okresním členění (bez Hl. m. Prahy) dosáhly její nejvyšší úrovně okresy Most, Karviná a Teplice, naopak její nejmenší průměrná míra byla vykázána v okresech Praha-východ, Praha-západ a Mladá Boleslav.

Celkový počet uchazečů o zaměstnání pobírajících podporu v nezaměstnanosti klesl o 17,3 tis. (o 13,7 %) na 109,4 tis. osob.

Průměrná podpora v nezaměstnanosti se zvýšila o 9,3 % (438 Kč) na 5 156 Kč a její kupní síla vzrostla proti lednu – červnu 2007 o 2,1 %. I nadále byla citelná diference její průměrné výše podle regionů (na úrovni krajů rozpětí 4 824 Kč – 6 596 Kč). Nejvíce byla ovlivněna regionální mzdovou hladinou a strukturou příjemců této podpory (dosažené vzdělání, věk, pohlaví, odvětví bývalého zaměstnání apod.). Mezi kraji byla ze stejných důvodů její nejvyšší průměrná hodnota vykázána v Hl. m. Praze, Plzeňském a Středočeském kraji (regiony s nejvyšší cenou práce) a nejnižší v Olomouckém, Zlínském a Moravskoslezském kraji (blíže viz tabulku č. 21 v příloze). V okresním členění (bez Hl. m. Prahy) dosáhly největší průměrné úrovně podpory v nezaměstnanosti okresy Praha-východ, Praha-západ a Mladá Boleslav, naopak její nejmenší průměrná částka byla zaznamenána v okresech Prostějov, Jeseník a Bruntál.

Průměrná výše podpory v nezaměstnanosti u žen (4 623 Kč) představovala 80,2 % průměrné výše podpory u mužů (5 762 Kč), přičemž tato relace v meziročním pohledu klesla o 1,1 procentního bodu.

2. Spotřebitelské ceny a životní náklady

Meziroční míra cenové inflace byla v 1. pololetí 2008 výrazně **vyšší než ve stejném období roku 2007 a činila** v průměru **7,1 %** (před rokem jen 2,0 %). **Od ledna do června tohoto roku vzrostla úhrnná cenová hladina o 4,2 %.**

Uvedený **vzestup cenové hladiny** (od ledna do června 2008) **ovlivnily zejména tyto skutečnosti:**

- **zvýšení netržních cen o cca 3,2 %**, a to nejvíce v oblasti **bydlení**, kde **vzrostly** maximální a věcně usměrňované **ceny elektřiny** (v průměru o 9,5 %), **nájemného** (+ 11,7 %), **tepla a teplé vody** (+ 10,2 %), **vodného a stočného** (+ 8,3 %, resp. + 9,1 %) **a plynu o 11,0 %** (v lednu a následně v dubnu),
- **administrativní opatření v podobě zavedení poplatků za léčebnou péči zvýšilo** úhrnnou **inflaci** jednorázově již na počátku roku **o 0,5 procentního bodu** (ve výdajové skupině „zdraví“ byl v lednu vykázán meziměsíční vzestup cen (životních nákladů) od 23,0 % u domácností v Praze po 44,4 % u domácností s dětmi v nízkém příjmovém pásmu minimálními příjmy); významnější vliv ale mělo **zvýšení spodní hranice daně z přidané hodnoty z 5 % na 9 %** (dopad 1,1 procentního bodu), a to zejména u potravin, v dopravě, veřejném stravování a ubytování a ve skupině „ostatní zboží a služby“,
- nově uplatňované **ekologické daně se** v cenách energií **významněji neprojeví,**
- **tržní cenový vzestup se projevil v úhrnném navýšení cenové hladiny jednou čtvrtinou** (index 101,0 %) – nejvíce se v něm znovu odrazily především **ceny v oblasti bydlení** (dlouhodobě působící vlivy: nárůst úhrad za bydlení v družstevních bytech, vyšší imputované nájemné u vlastnického bydlení a dražší komunální služby), **„ostatního zboží a služeb“** (pojistné, osobní služby apod.) **a v „dopravě“** (pohonné hmoty podražily za šest měsíců v průměru o 6,4 %, z toho např. benzín NATURAL 95 o 6,0 %, avšak motorová nafta již o 10,2 %); naopak **pokles cen** určených trhem byl vykázán **ve skupině „odívání a obuv“** (zimní a jarní slevy), **mírně i v telekomunikacích** (cenové slevy mobilních telefonů) **a** (vlivem dopadu úpravy DPH) **u výživy** – podrobnější údaje jsou obsaženy v tabulce č. 22 v příloze.

Na celkovém přírůstku spotřebitelských cen (ve srovnání června 2008 s prosincem 2007) **se v úhrnu tržních a netržních inflačních faktorů nejvíce** (téměř z poloviny) **podílelo zvýšení cen ve výdajové skupině „bydlení, voda, energie, paliva“**, zřetelně jej ovlivnil ještě vzestup cen ve skupinách „zdraví“, „ostatní zboží a služby“ a „potraviny a nealkoholické nápoje“, vývoj cen ve skupinách „odívání a obuv“ a „pošty a telekomunikace“ působil v první polovině letošního roku protiinflačně (viz tabulky č. 22 a 23 v příloze).

Meziroční **přírůstek životních nákladů⁵⁾** sledovaných skupin **domácností byl výrazně** (až trojnásobně) **vyšší** než v 1. pololetí 2007 - **vzrostly** průměrně **od 6,5 %** (domácnosti v Praze) až **po 8,9 %** (domácnosti důchodců) – viz tabulku č. 24 v příloze.

V červnu t. r. v porovnání s prosincem 2007 se jejich zvýšení pohybovalo od 3,9 % (zaměstnanci) do **5,6 %** (důchodci), přičemž odchylky u jejich jednotlivých typů ovlivnila rozdílná váha konkrétních položek zboží a služeb s cenovým přírůstkem (zejména bydlení a výživy) ve struktuře jejich spotřebního koše. Tyto odchylky byly přitom založeny již v 1. čtvrtletí (zejména v lednu) – viz následující přehled (indexy v %, vlastní propočty MPSV z dat ČSÚ):

Typ domácnosti	leden 2008/ prosinec 2007	březen 2008/ prosinec 2007	červen 2008/ březen 2008	červen 2008/ prosinec 2007
Zaměstnanci	102,9	102,9	100,9	103,9
Důchodci	104,6	104,5	101,0	105,6
Domácnosti s dětmi v nízkém příjmovém pásmu	103,8	103,9	101,0	104,9
Domácnosti žijící v hl. městě Praze	102,8	103,4	100,8	104,2
Domácnosti celkem	103,0	103,2	101,0	104,2

Z údajů uvedených v tabulkách č.23 a 25 v příloze vyplývá, že **u všech typů domácností byl** vykázán **vzestup** jejich **životních nákladů** (v pohledu červen 2008 / prosinec 2007) **vyvolán zejména** (z 39 – 50 %) **nárůstem cen bydlení a** (poměrně

⁵⁾ tj. spotřebitelských cen zboží a služeb, za něž jednotlivé sledované typy domácností realizují své výdaje v závislosti na struktuře jejich spotřebního koše

diferencovaně – v rozsahu mezi 10 až 20 % podle typu domácnosti) cen **zdravotní péče a léků**. Vliv cenového pohybu v rámci dalších skupin jejich spotřeby byl již výrazně menší - za zmínku stojí pouze výdaje na „**ostatní zboží a služby**“ a „**potraviny a nealkoholické nápoje**“. **Proti růstu životních nákladů domácností obecně působil pokles spotřebitelských cen „odívání a obuvi“** a u některých typů domácností i snížení tarifů a cen telefonů ve skupině pošty a telekomunikace“.

Vyšší vzestup životních nákladů oproti průměrné inflaci zaznamenaly v porovnání června 2008 a prosince 2007 **domácnosti důchodců** (+1,4 procentního bodu) a **domácnosti s dětmi s minimálními příjmy** (+0,7 procentního bodu). **U domácností důchodců odrážel zejména nadprůměrný dopad nárůstu cen zdravotní péče a služeb** zařazených do skupiny „**ostatní zboží a služby**“ (finanční platby, pojistné, ale také např. platby v domovech důchodců apod.). **Vyšší dopad cen bydlení a výživy byl pak příčinou nadprůměrného navýšení životních nákladů rodin s dětmi s minimálními příjmy.**

Naproti tomu **přírůstek životních nákladů domácností zaměstnanců** v průběhu hodnoceného období **mírně zaostal** (o 0,3 procentního bodu) **za nárůstem inflace. Příčinou byl** hlavně **menší vliv zvýšení cen „bydlení, vody, energií, paliv“** (podprůměrný nárůst cen nájemného) a výdajů za „**zdraví**“ (vliv menší váhy v jejich spotřebním koši).

3. Peněžní výdaje a úspory domácností

Z makroekonomických údajů statistiky národních účtů vyplynulo, že **881,4 mld. Kč** (93,4 % ze svého úhrnného hrubého disponibilního důchodu) **vynaložil sektor domácností na výdaje spojené s individuální spotřebou.** Meziroční **nominální přírůstek těchto výdajů činil 9,7 % (v reálném vyjádření 2,4 %).** **Nárůst běžných příjmů,** který byl jen mírně vyšší než cenová inflace, přesto **umožnil domácnostem** po pokrytí jejich výdajových potřeb a nezbytného splacení úvěrových závazků dále spořit (avšak v souvislosti s cenovým vzestupem méně než před rokem, neboť **index hrubých úspor reálně klesl** o 0,2 procentního bodu) – viz dále a tabulka č. 1 v příloze.

Na mikroúrovni (zpravodajského souboru statistiky rodinných účtů) se v hodnoceném období **nejvíce projevilo** výraznější **omezení nespotebních** (investičních) **vydání** (pořízení nebo rekonstrukce nemovitostí – po mimořádně vysokém růstu investic v roce 2007 před očekávaným ukončením výjimky EU na uplatňování snížené sazby DPH v oblasti bydlení). Především v důsledku této skutečnosti **převážil** u sledovaných typů domácností také **reálný pokles celkových výdajů** (viz tabulky č. 26 a 27 v příloze).

Člen domácnosti vydal za zboží a služby měsíčně v průměru 9 929 Kč, což bylo **nominálně jen o 2,0 % (196 Kč) více než v 1. pololetí 2007**. Vývoj jeho příjmů v 1. a 2. čtvrtletí t. r. ukazuje následující tabulka (vlastní propočty z dat ČSÚ):

	1. čtvrtletí	2. čtvrtletí	1. pololetí
Nominální čisté výdaje celkem (měsíční průměr v Kč)	9 358	10 494	9 929
Index v % (stejně období roku 2007 =100)			
- nominální	103,6	100,6	102,0
- reálný	96,5	94,2	95,3
Přírůstek (propad) v Kč (proti st. období roku 2007)			
- nominální	329	63	196
- reálný	-339	-646	-496
Zaostávání meziroční dynamiky nominálních výdajů za dynamikou příjmů (v procentních bodech)	-4,6	-7,8	-6,2

Příčinou nižší meziroční dynamiky bylo výrazné snížení investic do pořízení a rekonstrukci nemovitostí (proti 1. pololetí 2007 o 47 %), **zatímco tzv. „spotřební“ výdaje vzrostly mírně nad úroveň inflace; celkové výdaje tak byly v reálném vyjádření o 4,7 % nižší než před rokem** (zcela vlivem snížení „nespotřebních“ výdajů). Největší vzestup **reálných** vydání byl vykázán u skupin komodit s poměrně příznivým cenovým vývojem, tj. rekreací, telekomunikačních služeb, oděvů a obuvi.

Spotřební vydání za domácnosti celkem nominálně vzrostla o 8,2 % a reálně o 1,0 %. Nominálně se zvýšily výdaje ve všech skupinách spotřebních vydání – **výrazný nárůst** byl vykázán zejména ve **skupinách „zdraví“** (+35,7 % - a to hlavně za léky, poplatky u lékaře činily cca 20 % z celkových výdajů za zdravotní péči) a **„pošty a telekomunikace“** (+7,9 %).

Rozhodující část struktury celkových výdajů člena domácnosti souboru tvořily v první polovině roku 2008 **výdaje spotřebního charakteru** (91 % - o více než 5 procentních bodů více než před rokem), v jejich rámci pak **nejvíce** – tentokrát zejména v souvislosti s nadprůměrným cenovým nárůstem - **stoupla váha výživy, bydlení, zdravotní péče a dopravy.**

Vývoj výdajů jednotlivých typů domácností charakterizovaly především tyto skutečnosti:

- **menší nárůst nominálních a převažující snížení reálných výdajů** (celkem) ve srovnání s loňským 1. pololetím **zaznamenala** – především **v souvislosti s odezněním zvýšených vydání investičního charakteru** – většina typů domácností **s ekonomicky aktivní osobou v čele** (největší pokles byl zaznamenán v obou pohledech u bezdětných zaměstnaneckých domácností, naopak **jedinými subjekty, které v úhrnu více investovaly do nemovitostí, byly domácnosti osob samostatně výdělečně činných**),
- **o mírné navýšení celkových nominálních výdajů se postarala** u jednotlivých typů (ekonomicky aktivních) domácností výhradně **spotřební vydání** (zejména za potraviny, bydlení, a zdraví), **i v této souhrnné kategorii příjmů však měly nákupy zboží a služeb většinou menší reálnou hodnotu než před rokem** (vliv vysoké inflace),
- **rozhodující pro pokles reálných vydání důchodcovských domácností** (při srovnání s jejich životními náklady) **byly menší výdaje za bydlení**; vedle vlivu obměny zpravodajského souboru se u těchto domácností projevila pravděpodobně menší spotřeba energií (elektřina, plyn) i úspory ve výdajích za opravy a údržbu bytů (v celé výdajové skupině „bydlení, voda, energie, paliva“ stouply výdaje důchodců meziročně „jen“ o 4,3 %, zatímco náklady na tyto položky zaznamenaly nárůst o 11,8 %),
- v návaznosti na výše uvedené skutečnosti **došlo v podrobnější struktuře úhrnných výdajů domácností převážně k posílení váhy „spotřebních“ výdajů** na úkor „investičních“ vydání – **v jejich rámci se pak u všech typů domácností zvýšil podíl výdajů na zdravotní péči a u většiny z nich vzrostla nejvíce váha peněžních prostředků vynaložených na výživu, dopravu, služby spojů a také na bydlení.**

O něco méně než před rokem **využívaly** v první polovině letošního roku **domácnosti k pokrytí svých potřeb úvěry**. Podle údajů České národní banky činil **úhrnný objem** korunových **půjček domácností** evidovaných u peněžních ústavů k 30. 6. t. r. **792,4 mld. Kč, což bylo sice o 181,6 mld. Kč více než před rokem** (loni v obdobném meziročním srovnání činil přírůstek 147,2 mld. Kč), avšak **nárůst úvěrů od ledna do konce června** t. r. ve výši **72,6 mld. Kč byl o více než 3 mld. Kč menší** než loni.

Rozhodující část meziročního **přírůstku objemu** bankovních peněžních **půjček představovaly úvěry na bydlení** (+133,3 mld. Kč – z toho celou **třetinu tvořily výhodnější úvěry ze stavebního spoření**, neboť **zájem o hypotéky** poněkud **oslabilo** jejich **vyšší úročení**) a spotřebitelské úvěry (+31,3 mld. Kč) – uvedené poznatky potvrdila rámcově i šetření u konkrétních typů domácností.

Meziroční **růstová dynamika** úhrnného hrubého **disponibilního důchodu** **sektoru domácností byla zhruba stejná jako tempo růstu jeho výdajů na individuální spotřebu**. I přesto, že došlo k meziročnímu zvýšení objemu tímto sektorem vytvořených hrubých úspor (index 106,9 %), **celková míra úspor** (poměr hrubých úspor k hrubému disponibilnímu důchodu) **mírně klesla na 8,06 %** (viz tabulku č. 1 v příloze); jak je zřetelné z dalších údajů, **domácnosti ukládaly své volné prostředky** nadále **hlavně v bankovním sektoru, stavebním spoření, penzijním a životním pojištění**.

Z analýzy dostupných dat týkajících se vývoje spořivosti v 1. pololetí 2008 vyplynuly tyto **hlavní poznatky**:

- **objem** (korunových a devizových) **úspor domácností se** podle dostupných údajů České národní banky **v lednu – červnu letošního roku zvýšil o 77,7 mld. Kč** (o 2,0 mld. Kč méně než před rokem) a ke konci června byl o **113,2 mld. Kč** vyšší než na konci 1. pololetí 2007 (viz tabulku č. 28 v příloze),
- vzhledem ke zpevnování kursu koruny vůči USD a € **se výrazněji prosazoval trend tvorby úspor v tuzemské měně** (stav devizových vkladů se proti červnu 2007 snížil o 5,4 mld. Kč), přičemž **domácnosti dávaly přednost spíše jejich netermínované formě** (nadále vliv nízké hladiny úrokových sazeb v porovnání s vysokou úrovní cenové inflace),

- v rámci termínovaných vkladů **trval zájem o finanční produkty s výhledově vyššími výnosy – největší přírůstek** (zhruba na loňské úrovni) byl vykázán **u penzijního připojištění**, zatímco ve stavebním spoření a životním pojištění byly rozdíly menší než před rokem - viz následující přehled (data v mld. Kč, vlastní propočty z údajů ČSÚ a ČNB):

	stav k 30.6.			meziroční změna k 30.6.	
	2006	2007	2008	2007	2008
Stavební spoření	339,1	366,4	386,1	+27,3	+19,7
Životní pojištění	169,1	188,5	202,1	+19,4	+13,6
Penzijní připojištění	125,1	150,5	176,3	+25,4	+25,8

- mírně se snížil stav peněžních prostředků domácností investovaných do tuzemských a zahraničních otevřených podílových fondů (vliv poklesu uložených prostředků v dluhopisových fondech),
- dostupná dílčí **data o vývoji spořivosti na úrovni** konkrétních typů **domácností** statistiky rodinných účtů víceméně **výše získané poznatky potvrdila; vklady domácností zpravodajského souboru převýšily vybrané úspory** o 994 Kč na osobu a měsíc – **nejvíce „spořily“ domácnosti zaměstnanců bez dětí** (jejich vklady byly v měsíčním průměru o 2 580 Kč vyšší než vybrané úspory), naopak **k převýšení vybraných úspor nad vklady došlo tradičně u rodin s dětmi s minimálními příjmy** (441 Kč měsíčně) a - vzhledem k investicím do nemovitostí - i u domácností osob samostatně výdělečně činných.

C. Vývoj ve 3. čtvrtletí 2008 a predikce na další období

1. Vývoj ve 3. čtvrtletí 2008

I přes (prozatím) omezené zdroje statistických informací lze předpokládat, že hlavní tendence ve vývoji příjmů a výdajů domácností se v letních měsících příliš neodchýlily od charakteristiky uvedené v předchozích částech materiálu.

Je vysoce pravděpodobné, že ve 3. čtvrtletí došlo k dalšímu snížení tempa růstu HDP (ve stálých cenách) až na hodnotu mezi 3,5 – 4,0 % a poklesu tempa růstu spotřeby domácností (vlivem cenové inflace i fiskální reformy). Zpomalení ekonomického růstu spolu se začínající krizí finančního a bankovního sektoru v USA a dalších vyspělých zemích mohly ve svých důsledcích v závěru tohoto období ovlivnit i ekonomický vývoj České republiky (i domácností).

Z oblasti příjmů jsou z 3. čtvrtletí t.r. prozatím jedinými dostupnými údaji pouze základní data o mzdách v průmyslu a stavebnictví v červenci a srpnu, z nichž vyplynuly tyto dílčí poznatky:

- **mzdový vývoj** v měsíčně sledovaných odvětvích **průmyslu a stavebnictví** nadále **charakterizovalo vyšší** (meziroční) **tempo růstu nominálních mezd** než ve stejném období roku 2007 – **průměrná mzda v průmyslu vzrostla** v lednu – srpnu 2008 **meziročně o 9,2 % a ve stavebnictví o 11,4 %**, pokračující **vyšší nárůst spotřebitelských cen umožnil jen podstatně nižší vzestup kupní síly mezd v obou odvětvích** (ve srovnání se skutečností zaznamenanou ve stejném období roku 2007); **reálná mzda v průmyslu se zvýšila o 2,1 % a ve stavebnictví o 4,1 %**.

Je pravděpodobné, že vývoj celkových čistých příjmů domácností se proti 1. pololetí významněji **nezměnil**, což znamená, že jejich kupní síla i nadále (v úhrnu všech sledovaných domácností) **rostla jen nepatrně nad úrovní cenové inflace**. **Největší podíl ve struktuře příjmů si** (vzhledem k poměrně

vysoké dynamice mezd v podnikatelské sféře) **udržely pracovní příjmy**. Lze však **očekávat i vzestup podílu sociálních příjmů**, neboť **vzhledem k vysoké inflaci** (v závěru roku 2007 a v lednu 2008) **přistoupila vláda k mimořádné valorizaci důchodů od srpna t. r.** Starobní důchod po této valorizaci **stoupl všem důchodcům o 470 Kč měsíčně a v září tak v průměru činil 9 639 Kč** (o 888 Kč více než v září 2007 – tj. **index 110,1 %**), což znamenalo **vzestup jeho reálné meziroční úrovně (září 2008/září 2007) o 1,6 %**.

Zpomalování poklesu nezaměstnanosti z 1. pololetí t. r. pokračovalo **i v letních měsících**. **Míra nezaměstnanosti** dosáhla v červenci i v srpnu **5,3 %** (obvyklý vliv nově evidovaných absolventů škol) a meziročně byla o 1,1 procentního bodu nižší .

Dynamika vývoje spotřebitelských cen a životních nákladů domácností **se ve 3. čtvrtletí** sice poněkud **zmírnila**, **nadále však znehodnocovala** poměrně velkou **část příjmů domácností**. Úhrnná **cenová hladina byla v září 2008 v porovnání s prosincem 2007 vyšší o 4,5 %** (ve stejném období roku 2007 stoupla o 1,1 procentního bodu méně).

Statistická data ukázala, že:

- **nárůst spotřebitelských cen byl** v červenci – září **způsoben** z rozhodující části **změnami netržních cen: vzrostly ceny tabákových výrobků** (dopad vyšší spotřební daně od ledna 2008), **v bydlení podražily plyn** (v červenci +9,7 %) **a mírně i čisté nájemné z bytů**, již poněkolkáté v tomto roce se zvýšily **ceny léků a doplatků za léky** (+2,1 %),
- **z cen určovaných trhem působil nejvíce obvyklý sezónní nárůst cen rekreací (+12,6 %)**, ve skupině „**potravin a nealkoholické nápoje**“ byly dražší zejména rýže (o pětinu) a luštěniny (+16 %), celkově však **výživa o něco (-1,4 %) zlevnila** (vliv nižších sezónních cen ovoce, zeleniny, mléčných výrobků); v souvislosti s výprodeji letního zboží **poklesly také ceny oděvů a obuvi (-1,9 %)**, mírný propad cen zaznamenaly také telefonní služby, elektronika a počítače,
- **ceny pohonných hmot** ve všech měsících 3. čtvrtletí **postupně** (vzhledem k vývoji světových cen ropy a příznivému kurzu koruny vůči USD) **klesaly a v září t. r. byly nejnižší za posledních několik měsíců** (např. motorová

nafta se prodávala v průměru za 32,65 Kč/l , tj. o 7,5 % levněji než v červnu); spolu s nižšími cenami automobilů (nových i ojetých) tak ve skupině „doprava“ klesly ceny v úhrnu ve 3. čtvrtletí o 0,4 %,

- **v meziročním pohledu** byl vykázán **nejvyšší cenový vzestup u „bydlení, vody, energie a paliv“**, a to **téměř o 11 %**: kromě dražšího **plynu** bylo **čisté nájemné** z bytů vyšší **o 15,4 %** (v bytech s regulovaným nájemným o 23,6 %), **elektrina** podražila o **9,5 %**, **teplo** a **teplá voda** o **11,2 %** a **tuhá paliva** o výrazných **20 %**, také **nárůst cen vodného a stočného** se přiblížil **10 %**,
- **ve srovnání s průměrem EU** byl v srpnu v ČR **harmonizovaný index spotřebitelských cen** (6,2 %) **o 2 procentní body vyšší**,
- **životní náklady** hlavních skupin **domácností** se ve 3. čtvrtletí **vyvíjely obdobně** : u **zaměstnanců i důchodců vzrostly** shodně **o 0,1 %**, výrazně **diferencovaný** však byl **vývoj mezi prosincem 2007 a zářím 2008** – **životní náklady důchodců vzrostly o 5,7 %**, u **zaměstnanců** byl **vzestup** zhruba o třetinu **nižší (3,9 %)**,
- **v úhrnu 1. – 3. čtvrtletí 2008** byly **spotřebitelské ceny v průměru o 6,9 % vyšší** než ve stejném období roku 2007, rozhodující podíl na tom měly zboží a služby s regulovanými (administrativně stanovenými) cenami; **životní náklady domácností zaměstnanců a důchodců stouply** proti lednu – září 2007 **o 6,5 %**, resp. **o 8,8 %**.

Vývoj spotřebitelských cen předurčil i **výdajovou stránku hospodaření domácností**. Vzhledem k **omezení jejich investičních aktivit v první polovině letošního roku** lze předpokládat, že **k jejich oživení nedošlo ani ve 3. čtvrtletí**. Vysoký **nárůst** úhrnného indexu spotřebitelských **cen se zřejmě negativně projevil** také v dynamice „**spotřebních**“ **výdajů** – maloobchodní tržby v létě spíše stagnovaly (v červenci meziročně o 3,6 % vzrostly, v srpnu naopak o 3,3 % klesly). Vzhledem k vyšší dynamice v lednu – červnu lze ale odhadovat meziroční index spotřebních výdajů v 1. - 3. čtvrtletí ve výši cca 108,0 %, tj. reálně o cca 101,5 %.

Z publikovaných dat ČNB o vývoji (bankovních) úsporných vkladů a poskytnutých úvěrů za červenec – srpen 2008 je zřejmé, že české **domácnosti**

se ve 3. čtvrtletí chovaly v oblasti úspor obdobně jako v 1. pololetí letošního roku. Celkový **objem vkladů vzrostl** za uvedené dva měsíce **o 23,4 mld. Kč** (v roce 2007 to bylo o polovinu méně), z toho **většinu** (18,8 mld. Kč) **představovaly netermínované vklady.** Tendence obvykle klesajících vkladů ve stavebním spoření v letních měsících se opakovala i letos (-2 mld. Kč).

Bankovní úvěry byly v srpnu vyšší proti červnu **o 28,3 mld. Kč**, což však bylo **o cca 3 mld Kč méně** než ve stejném období roku 2007. Dvě třetiny uvedeného přírůstku představovaly i nadále úvěry na bydlení.

Další údaje týkající se příjmové a výdajové situace domácností ve 3. čtvrtletí roku 2008 nebyly v době zpracování materiálu k dispozici, „Zpráva o základních tendencích příjmové a výdajové situace domácností ČR v 1. – 3. čtvrtletí 2008“ bude vládě předložena v lednu 2009.

2. Predikce na další období

Vzhledem k současnému rozkolísanému vývoji světové ekonomiky a nejistému dopadu bankovní krize na ekonomiku ČR **nelze v současnosti jednoznačně ohodnotit vliv těchto faktorů na hospodářskou situaci českých domácností.** I v posledním čtvrtletí t. r. se však **předpokládá snížení** meziročního **růstu hrubého domácího produktu**, a to v ještě větším rozsahu než ve 3. čtvrtletí – **za celý rok 2008** tak MPSV očekává meziroční **nárůst HDP** (ve stálých cenách) ve výši **4,0 %**, **v roce 2009** pak ještě o 0,2 procentního bodu méně, tj. **3,8 %**.

Spolu se snížením ekonomického růstu a dopady světové finanční krize na podniky v ČR je vysoce pravděpodobný **vzestup počtu nezaměstnaných osob.**

Průměrný (čistý) příjem člena domácnosti (ze sledování na mikroúrovni konkrétních domácností) **se podle našeho odhadu zvýší za celý rok 2008 o cca 8,0 – 8,5 %, v roce 2009** by se mohl pohybovat (vzhledem k očekávané menší cenové inflaci) na úrovni zhruba **o 1 – 2 procentní body nižší.**

S přihlédnutím k vývoji průměrné nominální mzdy za prvních šest měsíců 2008 a očekávanému vývoji mezd a platů a dalších makroekonomických ukazatelů ve 2. pololetí letošního roku lze očekávat **meziroční nárůst průměrné nominální mzdy v roce 2008 o 8,4 % na cca 23 520 Kč a v roce 2009 na zhruba 25 190 Kč (+7,1 %).**

Již zmíněná mimořádná valorizace důchodů od srpna 2008 přispěla k tomu, že **průměrný nominální starobní důchod by měl v letošním roce dosáhnout částky cca 9 347 Kč (přírůstek proti roku 2007 o cca 7 %) a v roce 2009 (po řádné valorizaci od ledna 2009) cca 10 014 Kč (zhruba stejný nárůst jako v roce 2008).**

Kupní sílu (celkových) příjmů domácností bude i v závěru roku 2008 s největší pravděpodobností snižovat vysoká míra cenové inflace – podle současných úvah lze očekávat, že úhrnný index spotřebitelských cen (v pojetí rok 2008 / rok 2007) se bude pohybovat kolem 6,5 % (v prosinci roku 2008 by tak mohl být o cca 4,4 až 4,8 % vyšší než v prosinci 2007). Podle současných úvah a dosaženého stavu poznání možného příštího vývoje (i při nepředvídatelném dalším vývoji světové bankovní krize) je možné **předpokládat, že nárůst spotřebitelských cen v roce 2009 ve srovnání s rokem 2008 zpomalí, přitom vnější i vnitřní inflační tlaky budou zřejmě oslabovat jen pozvolna** (kolísavé ceny surovin, ropy, zhruba 10 %-ní zdražení elektřiny, úpravy cen plynu, nejasná situace kolem růstu čistého nájemného z bytů apod.). Naopak **pozitivně bude zřejmě působit** očekávané další (mírné) **posilování kursu koruny k USD a euru, konkurence obchodních řetězců** (souběžně se **stabilnějším cenovým prostředím na trhu potravin**) a očekávaná **stejná úroveň nepřímých daní** jako letos. Podle prognózy MPSV **vzroste úhrnná hladina spotřebitelských cen v roce 2009 v rozmezí 3,0 – 3,5 % (v porovnání rok 2009 / rok 2008).**

Lze očekávat, že **kupní síla příjmů i mezd vzroste letos v rozsahu jen mírně vyšším než u vykázané cenové inflace (kolem 1 - 2 %), v roce 2009 by toto navýšení mohlo činit cca 3 – 4 %.**

Větší predikovaný **nárůst příjmů** v porovnání s očekávanou cenovou inflací **by mohl zvýšit v roce 2009 i tempo celkových výdajů domácností: nelze však prozatím odhadnout, jestli v jejich struktuře znovu výrazně vzroste váha investic**

do pořízení (vlastního či nájemního) **bydlení, popř.** (stejně jako letos) **stoupne více dynamika i strukturální podíl** tzv. „spotřebních“ výdajů (**navýšení** lze očekávat zejména u **bydlení a finančních služeb**).

Jak ukázal již vývoj za necelá tři čtvrtletí letošního roku, **domácnosti budou zřejmě i nadále využívat k úhradě svých potřeb** (prozatím relativně výhodné) **zadlužování** (zejména v oblasti bydlení). Jeho **vysoký vzestup** z předchozích let **se** však zřejmě dále **zpomalí** (v závislosti na vývoji úrokových sazeb). **Výše úročení bude mít vliv i na vývoj úsporných vkladů domácností** - lze předpokládat, že i v roce 2009 je znovu zaujmou hlavně **stavební spoření, životní pojištění a penzijní připojištění**. **Pro důvěru v další bankovní spořicí produkty** (zejména ty, které nejsou garantovány státem – podílové fondy apod.) **bude rozhodující, jak se finanční sektor vyrovná se současnou celosvětovou krizí** v této oblasti.

Číselné údaje uvedené v předchozím textu souhrnně dokumentuje tabulka č.29 v části II. materiálu.